

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Duplicem esse humilitatem, cognitionis & affectionis, ac de vtraque
tractandum. Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

damentum, nempe humilitatem, laudare, & eius præstantiã & necessitatem exponere, ut si lapides vini domus Dei, nempe Ecclesie, esse volumus, & nunquam reici, aut reprobari cupimus, ab hac præstantissima virtute nostram salutem & perfectionem inchoemus. Iam rudera peccatorum & vitiorum egesta sunt: iam cor nostrum, area ad hoc edificium destinata, per mortificationem mundatum est: iam sunt duodecim instrumenta ad hoc opus comparata: iam quomodo quotidie in opus incumbendum est, novimus, nihil superest, nisi ut à fundamento perfectionis incipiamus, & auditis eius laudibus, quam ratione sit iaciendum, aperiãmus.

Duplicem esse Humilitatem cognitionis & affectionis, ac de utraque tractandum.

CAPVT I.

QVI titulum huic capiti præfixum legitur, forsitan nos ignorantia infirmabit, quoddam Humilitatem intellectui tribuamus. Cum enim humilitas (vt supra didicimus) pars temperantiæ sit, & hæc virtus appetitum concupiscibilem moderetur, & ad affectum pertinere non apparet, qua veritate humilitatis virtus intellectum possit afficere. Sed is sciat nos in hoc modo loquendi Patres Ecclesie fuisse sectatos, qui humilitatem intellectus & affectus nominant, atque inter utramque discrimen constituunt. Id autem merito: quoniam licet humilitas affectus sit, quo quis sibi ipsi vilescit, & ab aliis vilis haberi, aut non supra id, quod est, æstimari concupiscit: tamen ita à notione vilitatis propriæ dependet, vt non possit quis humilitatem habere, & in sui cognitione cæcutire, aut supra id, quod est, seipsum æstimare. Si homo putet se debitorem pecuniæ, quam re vera non debet, & hac persuasione deceptus, pecuniam alteri soluat, iustus est. Si cogitet imminere mortis periculum, quod nullo modo imminet, & resistat discrimini, ac timorem excutiat, fortis est. Si verò simili coniectura ductus, existimet hanc cibi, & potus quantitatem sibi esse necessariam, quæ tamen non est necessaria dum eam sumit, temperatus aut abstinens est. At si putet se aliquid esse, cum nihil sit, & hac cogitatione ductus seipsum erigat, & aliis insipiens præferat, humilis non est. Quare Thomas Aquinas pulchre per aliquid intellectus & aliquid affectus, humilitatem descripsit. Est, inquit, cum aliquis considerans suum defectum, tenet se in infimis secundum suum modum. Sumpsit autem ex Bernardo, asserente, humilitatem esse virtutem, qua quis verissimam sui cognitione sibi ipsi vilescit. Et Richardus de sancto Victore triplicem humilitatem notans, nullam illarum sine sui cognitione patefecit. Est, inquit, humilitas, quædam deuota: quædam voluntaria: quædam coacta. Coacta est, quando homo peccata, infirmitatem, ac imperfectionem suã ante oculos sibi reuocans quasi inuitam mentem, & bona sua ante oculos magis habentem, demutescere facit, & sibi vilescere. In his etiam coacta est, tamen perficitur, vt hanc mens aliquatenus consequatur. Si tamen per negligentiam cesset cogendi magisterium: statim ab ea dilabatur, & ad pristinam superbiam sine remissione deducitur. In aliquibus verò nec cogi potest, mente semper sursum ad alta & consueta tendente: nec est aliquid, quod mentem per humilitatis infirma deprimere & submittere valeat. Alta est enim superbis

D Thom. 2. 2. q. 361. ar. 1. ad 1. Bern. lib. de gradibus humilitatis. Richar. in Cant. 6. 14.

humilitas; & si ad eam aliquando conscendere contentur, illico relabuntur. Ad quam ideo non ascendunt, quia infirmo desiderio ad hanc tendunt. Volunt enim, & non volunt, sicut Salomon de pigro dicit: Vult, & non vult piger.] Voluntaria est humilitas, cum ex rationis ductu homo videt, quam infirmus sit & peccator; & quod (iuxta Iob) non sit ei auxilium in se: & huic rationi consentit voluntas; & hoc iudicium diligit, & despectus esse eligit: quia sic nosse esse sic expedire nouit. Lubens itaque humiliatur; quia illustratus per gratiam, humilitatem, sicut & alia bona, iam amat. Non autem est coacta hæc humilitas, quia excusso iam tepore, & debilitatis vitiorum passionibus, ad hanc libertatem spiritus peruenit anima, vt bonum eam deleat, eique sapiat. Est item alia sublimior humilitas, quæ non coacta; non rationis ductu tracta, nec solum voluntaria; sed feruens & deuota est. Hanc habet perfecta anima, quæ tanto est humilior, quanto fuerit deuotior: & quantum crescit in spiritu aut cognitione, tantum proficit in humilitate. Vera enim gratia non extollit, sed humiliat: quia hominem sibi plenius demonstrat, & sublimitatem eius intelligens, videt quam exiguum sit, quod de ea capere poterit.

Habemus itaque duas Humilitates, alteram cognitionis, alteram affectionis. Cum enim humilis, vt Ildorus ait, sit quasi homo accliuus, qui se intellectu deiicit, est humilis cognitione; qui verò se voluntate despiciat, est humilis affectione. Humilitas cognitionis, est virtus, qua nostram vilitatem agnoscimus: Humilitas affectionis, qua ex cognitione nostræ vilitatis nos ipsos contemnimus. Illa est, qua homo suum nihilum (sicut atque fatetur) ista, qua affectu & voluntate deprimitur. De illa dicitur: Vbi est humilitas, ibi est sapientia:] quia ad humilitatem pertinet, vt de nobis modeste sentiamus. Et rursum illud: Intra lutum, & calca, subigens tene laterem:] quoniam dum attenda meditatione lutum nostrum ingredimur, nos ipsos per despicientiam nostri calcamus, & non aliud quam laterem, id est, terram & cinerem, nos habere profitemur. De ista verò dictum est: Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei.] Et rursum illud: Est, qui se nimium submittit, à multa humilitate.] Illa denique, vt Thomas ait, est sicut regula appetitus, qua homo cognoscit, quousque possit tutò progredi; hæc verò est vt ipsa humilitatis substantia, qua homo alluescit seipsum in imo, sibi debito, continere. Quia ergo cognitio sui ipsius ad humilitatem pertinet, sicut radix aut regula, ideo humilitas vocatur, & virtus hæc in humilitatem intellectus & affectus diuisa est. Quam distributionem ex Laurentio Iustiniano, & Bernardo collegimus. Ille breuius, sic ait: Nam alia

Prou. 13. 4. Iob.

Ildor. li. 10.

Prou. 11. 2. Nahum 3. 14.

Psal. 130. 1. Eccl. 19. 24. D. Thom. 2. 2. q. 161. art. 2.

Iust. in libro 1. contra Iudæos, de humilitate. c. 5.

est

De Humilitate
Tom. I

Bern. in Cant. ser. 42.

Philipp. 2. 7.

Matth. 11. 29.

est humilitas, quam parit veritas nobis, & non habet calorem: alia est humilitas, quam charitas inflamat, & inforinat. Hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit. Hic verò copiosius in hunc modum: Est humilitas, quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & est humilitas, quam charitas format, & inflamat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si temetipsum intus ad lumen veritatis, & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices, non dubito quin humilioris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamvis necdum fortasse id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Nam si veritas ipsius, quæ te tibi veraciter atque salubriter demonstravit, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore fuisses: voluisses proculdubio, quod in te est, eandem de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatem habere cognoscis. Sanè quod in te est dixerim, quoniam plerumque non expedit innotescere omnibus omnia, quæ noscimus de nobis, atque ipsa veritatis charitate, & charitatis veritate veramur, palam fieri velle, quod nocet agnoscenti. Alioquin si priuato amore tui tentus, detines pariter intra te iudicium veritatis inclusum, cui dubium est, minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Vides igitur, non esse id ipsum hominem de seipso, non alium iam sapere, veritatis lumine redargutum, & humilibus sponte consentire, munere charitatis adiutum. Illud enim necessitatis est, hoc voluntatis. Semetipsum exinaniuit, inquit, formam serui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinaniuit, ipse se humiliavit, non necessitate iudicij, sed nostri charitate. Poterat nimirum vilem se & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit & non iudicio, qui talem se obtulit, qualem esse nesciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Dixit cordis affectu, id est, voluntate. Itaque necessitatem excludit, qui voluntatem confessus est. Non enim quomodo ego vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam supplicij, dignos plagis: non, inquam, ita & ille: quæ tamen omnia expertus est, quia voluit, tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quam cordis fuit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Propterea dixi hanc voluntariæ humilitatis speciem, non redargutione veritatis, sed charitatis intra nos infusione creati: quia cordis est, quia affectionis, quia voluntatis. Hæcenus Bernardus. Huius duplicis humilitatis nos tractationem instituumus, quoniam prima humilitas cognitionis admodum imperfecta est sine secunda, immò quoddam genus iniustitiæ continet, dum quis supra dignitatem & meritum, quo se carere cognoscit, vult ab aliis honorari, & quasi debitum aliis honorem surripere. Secunda verò humilitas affectionis absque prima omnino haberi non potest: cum nemo valeat seipsum despicere, & in inuito loco (quod ad se attinet) continere, nisi suum nihilum ac suam vilitatem agnoscat. Vtraque autem iuncta, mirabilis virtus est, potentissimæque animam perficit, & ad omnia bona disponit. Vtriusque ergo humilitatis natura exquisitius inuestiganda est, vt ex ea ad alia expo-

nenda transitum faciamus.

Humilitas ergo cognitionis, siue cognitio sui, est iudicium illud intelligentiæ nostræ, quo homo non se existimat supra id esse, quod est. Vel est sincera illa & diuinitus immissa notitia, qua profundè intelligimus, nos ex nobis ipsis nihil esse, nihil posse, nihil nisi peccatum facere, & omnia bona, in nobis existentia, Deo verissima confessione tribuimus, & ab eo accepta referimus. Vel denique cognitio sui est sapientia illa prudentibus & literatis huius sæculi abscondita; paruulis verò & veris sapientibus, scilicet iustis, reuelata, qua se ex semet ipsis nihil aliud nisi mortem & infirmitatem, & indigentiam, & infamiam, & penitus nihil esse cognoscunt, & profitentur: & omnia bona, quæ in se vident, aut naturalia, aut supra naturam, aliena esse, nempe Dei, & ab eo provenire intuitu quodam suavi & grato conspiciunt. Hæc est vera illa sapientia, qua iustus ex notione vilitatis suæ ad notitiam suæ gloriæ, & vitæ, sui que conditoris ascendit. De qua in præclaris suis epistolis dixit Magnus Antonius: Quisquis cognouerit dedecus suum, hic demum requireret & electam gloriam suam, & quicumque cognouerit propriam mortem, iste iterum cognoscet etiam suam æternam vitam. Et postea: Quia quicumque cognouerit semet ipsum, cognoscet dispensationem proprii conditoris, vel quicumque facit in propriis creaturis. Quia tamen res ista melius exemplis, quam verbis intelligitur: audi, ô lector, quid sanctissimus Ephraem de se sentiat, & quid à semet ipso se habere cognoscat, vt ex illo quid de te sentire debeas, possis addiscere. Ita ergo ait: Quod me tandem dedecus & rubor occupabit, quando me condemnatum viderint, qui nunc me irreprehensibilem dicunt: Spirituali relicto opere, passionibus obediui. Doceri nolo, & docere alios volo: subesse reculo, & subiugare ceteros cupio: laboribus grauati renuo, & aliis imponere eos desidero. Operari nolo, & exactorem ac monitorem operis agere volo. Honorare alios nolo, & honorari gaudeo. Impropria ab aliis ferre non possum, & tamen impropere, & malè dicere gestio. Contemni nolo, & alios pro nihilo habere ac spernere volo. Aliorù superbiam ferre non placet, & tamè superbi re in alios delectat. Redargui detrecto, & reprehendere amo. Misereri aliorum nolo, & tamen miserationes aliunde requiro. Increpari non volo, & increpare, & obiurgare alios volo. Condemnari recuso, & damnare alios studeo. Iniuriam mihi fieri nolo, & iniuria alios afficere volo. Obrectari mihi non fero, & aliis obloqui cupio. Audire alios non lubet, & tamen audiri opto. Celebrare alios nolo, & celebrari ac prædicari volo. Antecellere alios mihi non fero, & superare contendo. In admonendo sapiens, sed non in agendo. Quæ facere oporteret dico, & quæ nec dicere fas esset, facio. Hæc ille. Cum hoc pacto, immò & peius, ac vilius de te senseris, cum hæc omnia, & quicquid minus & cædius est, tibi inesse cognoueris, & in te ex te ipso omne peccatum, & omnem (vt aiunt) nihilitatem deprehenderis, tunc per experientiam scies, quid sit humilitas cognitionis, siue cognitio sui, à qua profectò, qui de ea loquimur, sæpe longè distamus; quoniam nunquam nos verè, & ex animo reprehendimus, vt ex increpatione nostra ad nostratum miseriarum inuestigationem veniamus.

Humilitas autem affectionis est virtus illa, qua ex intima cognitione maiestatis Dei, & reuerentiæ erga eum, atque ex verissima notitia vilitatis, & nihilitatis nostræ nos ipsos vilipendimus, despici volumus, & in extremo loco, infimæ pedes omnium nos constituimus. Hoc sonant verba illa

Anton. epist. 2. & 6. habetur ro. 1. Bibliot.

Ephraem tom. 1. in reprehensione sui ipsius.

Gregor.

Basil.

Dion. in
director.
vita no.
bul. ar. 4.

Isaias
Abbas
orat. 20.
20. 1. Bi-
bliothec.

D.Thom.
2.2. q. 161
ar. 6.

Rusbro-
ch. lib. de
p. acipus
virtut. c.
1.

Idem lib.
de regno
Deum a-
micitiam.
c. 14.

Gregorij: Humilitas vera est, qua quis de se parua
astimat, & bona alterius sine invidia & luore com-
mendat. Et illa Basilij: Humilitas quidem ea est,
cum quis ceteros omnes seipso superiores existimat,
ex praescripto Apostoli. Et illa Dionysij Richelij:
Humilitas est virtus, qua mens creata ex attenta
consideratione sui ipsius, ac proprii Creatoris, se-
ipsam parvipendit, ac despicit. Et illa tandem
aliorum. Humilitas est, iniuriam non posse facere,
& factam posse tolerare. Et cum omnia fecerimus,
dicarous, serui inutiles sumus, quod debuimus face-
re, fecimus. Est, o homo, humilitas, abyssus
quaedam annihilationis tui; est a te tui ipsius eua-
cuatio; est motuum elationis perfecta cohibitio, &
spirituum insurgentium cita depressio. Humilitas
est odium tui ipsius sanctum; est exultatio de tua
paruitate concepta; est desiderium ingens, quo igno-
rari propter Deum, despici, inhonorari, increpari, &
impeti persecutionibus ac probis desideres. Est
tandem humilitas omnium bonorum, & dignita-
tum contemptio, & fuga propter imitationem Chri-
sti Iesu, & obsequiorum ac ministeriorum abiecto-
rum assumptio. Audi sanctum Abbatem Isaiam,
quibusdam verbis humilitatem describit, aut quos
eius effectus & signa, vnde dignoscatur, inue-
niat. Quid est humilitas, inquit? Humilitas est,
cum quis se peccatorem existimat, & nihil boni face-
re in conspectu Dei. Humilitatis exercet officia,
qui silentium colit, qui sibi ipsi non placet vlla in-
re, qui non est contentiosus, qui se subicit omni-
bus, qui oculos humi defixos tenet, qui mortem
assidue meditatur, qui a mendacio cauet, & a nu-
gis & sermonibus abhorret inutilibus, qui maiori-
bus non aduerfatur, qui sententiam suam minime
defendit, qui aequo animo fert contumeliam, qui
otium fugit, qui labores libenter subit, qui nemi-
nem irrat. Da igitur operam, frater, vt haec possi-
deas, ne anima tua domicilium fiat omnium per-
turbationum, & vitam transigas semper infructuo-
sam. Haec sunt verba illius viri sanctissimi. Leta-
re igitur, o frater, quod ab omnibus cognoscaris;
quod propter defectus tuos contemnas; quod
obscurus & inglorius relinquaris. Exulta quod
alij fulgeant, & tu ignoreis; quod alij ascendant,
& tu cadas; quod aliorum sententia magni aestime-
tur, tua vero rideatur, & nunc tandem vim humilita-
tis intelliges, & splendorem, ac pacem huius pra-
stantissimae virtutis deprehendes.

Haec ergo humilitas affectionis nascitur ex hu-
militate cognitionis, siue ex cognitione sui. Haec ve-
ro ortum habet tanquam ex principio & radice, vt
Thomas Aquinas ait, ex cognitione maiestatis Dei,
ex verissimaeque erga Deum reuerentia. Quia ex eo
quod maiestatem Dei cognoscimus, & eam profun-
de reueremur, nascitur, vt nos, & nostra omnia quasi
nihilum reputemus, & nos ipsos contemnamus. Vn-
de Ioannes Rusbrochius per hanc reuerentiam, hu-
militatem definit, dicens: Humilitas est animi de-
missio, id est, interna quaedam & profunda cordis &
animi coram celsissima Dei maiestate inclinatio at-
que submissio; quam quidem & iustitia imperat, &
cor diuino praeditum amore, urgente charitate, omit-
tere non potest. Et alio loco, postquam exposuit quid
sit timor Dei, haec addit: Nascitur autem ex hoc ama-
bili timore vera humilitas, & minime ficta sui in ima
abieccio, dum quis Dei considerat & attendit ma-
gnitudinem, & suam ipsius paruitatem; Dei sapien-
tiam, & suam ignorantiam; Dei diuitias, ac libera-
litatem, & suam inopiam, & indigentiam. Hu-
militas ista semper hominem se se parui pendere, &

A abieccere facit coram Deo; itemque demittere se,
ne dum subtus superiores & aequales, verum etiam
inferiores, ita vt quatenus recta dicitur ratio, omni-
bus opis eius indigis humiliter seruiat: cibo etiam ac
potu pro natura viribus contentus sit: habitu quo-
que, siue cultu corporis, ita vt status eius exigit, at-
que decet, humilitatem praeferat, vt nemo iure pos-
sit reprehendere, & vt denique in sua conuersatio-
ne foris & intus, coram Deo & cunctis hominibus,
humilis sit.

B Ecce duplicem humilitatem, cuius inter virtutes
Morales hoc magnum elogium est, quod est virtus
propria Christianorum, quam Christiana doctrina
affectata est, nunquam tamen eam inflata Philoso-
phia cognouit. In Platone, in Aristotele, in aliis-
que antiquis Philosophis multa de Prudentia, multa
de Iustitia, multa de Fortitudine, & Temperantia
leges; at de Humilitate nec verbum vnum inuenies.
Immo in doctrina, & studio harum virtutum super-
bi erant & arrogantes, quoniam doctrinam subtili-
tati ingenij sui, & studium non Deo, sed propriis
viribus tribuebant, cuius rei vel vnum tantum po-
namus exemplum. Diogenes enim ille, tam ab
antiquis sapientibus celebratus, tam insignis gloriae
mundi contemptor, a Platone conuictus est, quod
mundi gloriam propter honorem despiceret, & pro-
pter gloriam inanem calcaret: de quo haec scribit
Laertius: Calcans ipse, id est, Platonis aliquan-
do stratum, praesentibus Dionysij amicis, quos ille
inuitat, dixit: Calco Platonis inane studium: ad
quem Plato; Quanto, inquit, o Diogenes, fastu-
tumes, dum superbiam te calcare puras! Alij Dio-
genem hoc dixisse ferunt; Calco Platonis fastum; il-
lumque respondisse, At fastu alio Diogenes? Atten-
de qualis fuerit huius sapientis humilitas, qui fastum
mundi alio fastu despiciebat, & gloriam ex gloria
& laudis amore calcabat. Nec fuit maior aliorum
Philosophorum submissio, qui suarum virium amo-
re decepti, illis bona sua & labores, tribuerunt,
& gratiae virtutem penitus ignorarunt. Nos igitur
Dei beneficio, Christi discipuli, virtutem Chri-
stianam commendemus, & licet postea sigillatim
vitamque eius partem, ad cognitionem & affectio-
nem pertinentem, diuersis tractatibus exponemus;
nunc vero quia vtriusque vna necessitas & vna pra-
stantia est, vtramque eadem tractationis serie lau-
damus.

Humilitatem esse fundamentum omnium
Virtutum.

CAPVT II.

E **C**OGNITA humilitatis natura, ad eius
magnalia vtrumque praebanda transeam-
mus, quae nos ad illius amorem & stu-
dium accendant, & difficultatem, si quae
in ipsius actionibus occurrerit, superent, atque sub-
uertant. Sed vnde incipiemus huius magnae virtutis
praeconia? A quonam elogio illius utilitates multi-
plices inchoabimus? Certè ab eo quod praecipuum,
aut vnum ex praecipuis est: quia humilitas vniuersa-
rum est virtutum fundamentum & basis, in qua-
tius spiritalis vitae structura fundatur. At dum he-
militatem seipsam semper deprimentem extolli-
mus, timendum valde est, ne in virtutes reliquas, ac
praesertim in Fidem, immo & in ipsammet humili-
tatem iniuriosi reperiamur. Quoddam enim genus in-
iuriae est, titulos honorificos, minime tamen debitos, &

alicui

De Humilitate
Tom. I

Laertius
de vita
Philoso-
pho. li. 1.